

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Vår ref: 06/558-2

Vår dato: 30.01.2007

Deres ref: 2006/00936/KU3 KSR

Deres dato: 09.11.2006

Høring – Evalueringen av Den kulturelle skolesekken

Vi viser til brev fra Kultur- og kirkedepartementet vedr. evaluering av Den kulturelle skolesekken (DKS). Rikskonsertene har tatt del i evalueringen, og ønsker i dette notatet å løfte fram noen punkter vi anser spesielt sentrale i denne sammenhengen.

Vi mener evalueringen peker på visse viktige, riktige og sentrale utfordringer for videreutviklingen av Den kulturelle skolesekken, men ser samtidig at evalueringen også har en hel del svakheter og mangler. Av denne grunn bør man ifølge Rikskonsertene ikke bruke denne evalueringen isolert som grunnlag for de beslutninger som tas for DKS' videre utvikling og organisering. Problemstillingene bør utdypes gjennom videre utredninger, kartlegging, bred statistikk, konkrete forespørsler og fagseminar – eventuelt med den følge at en ny og mer retningsgivende stortingsproposisjon formuleres.

I vårt høringssvar ønsker vi først å gi refleksjoner rundt evalueringsrapporten, deretter uttrykker vi tanker om noen uavklarte problemstillinger, og til slutt ønsker vi å framlegge tolv konkrete visjoner og forslag til tiltak for videreutvikling av Den kulturelle skolesekken.

Refleksjoner rundt evalueringsrapporten

Det har kommet mange synspunkter rundt evalueringens kvalitet, omfang og resultat. Det kommer klart fram at evalueringen ikke oppfyller alle de målsettinger man hadde ønsket at den skulle ta fatt i. Evalueringen har ikke på en fullstendig, gjennomgripende og troverdig måte klart å beskrive hvordan DKS virkelig fungerer i dag, og på grunnlag av den informasjonen gi retningslinjer for videre utvikling og forandringstiltak. Alle sider av organiseringen har ikke blitt belyst, det er kun et meget begrenset antall skoler og aktører som har blitt intervjuet, mange viktige aktører nevnes ikke i det hele tatt, osv.

Helt overraskende er resultatet imidlertid ikke, ettersom en kvalitativ og grundig evaluering av en satsning av DKS' kompleksitet og størrelse skulle trenge minst dobbelt så lang tid, og betydelig større økonomiske ressurser. Da man f. eks. i Sverige sist vår publiserte en tilsvarende forskningsrapport om den svenske barnekulturen (*Tänka framåt, men göra nu. Så stärker vi barnkulturen. SOU 2006:45*), hadde man arbeidet med undersøkelsen i to år.

Evalueringen som vi nå har for hånden løfter likevel fram noen problemstillinger det er viktig å ta med i den videre debatten om utviklingen av Den kulturelle skolesekken. De viktigste er, slik Rikskonsertene ser det, de uavklarte spørsmålene rundt organisering og praktisk samarbeid mellom skole og kultursektor, den grunnleggende ulike oppfatning og forståelse hos kultur- og skolesektoren om DKS' målsetting i skolen, behovet for kompetanseutvikling både hos mottakere (skole) og hos formidlere (kunstinstitusjoner, kunstnere), mangelen på diskusjon om kvalitetsdefinisjon, på tydelige kunstneriske føringer, og på verktøy til å samarbeide på tvers av forvaltningsnivåer og institusjonsgrenser. En interessant diskusjon er i sannhet også problematiseringen av den monologiske kontra den dialogiske opplevelseshorisonen.

Selve kartleggingsmetoden som ble brukt i evalueringsarbeidet kan kanskje også diskuteres. Å velge en metode der et fåtall dybdeintervjuer/besøk skal illustrere situasjonen i hele DKS gir neppe et helt reelt bilde av sannheten for hele Norges land. Det er et faktum at DKS har utviklet seg i veldig ulik takt i de ulike områdene i landet. Det er ikke nødvendigvis et spørsmål om land- kontra bysituasjon.

DKS-utviklingens framdrift og kvalitet på enkelte steder har i første rekke vist seg å være avhengig av enkelte driftige personers engasjement. Slik blir utviklingen fra en kommune til en annen, og et fylke til et annet, tilfeldig og samtidig lett sårbar.

Det finnes altså mye å ta fatt i. Evalueringen har løftet en mengde tanker og problemstillinger opp i bevisstheten. De har blitt mottatt som provokasjoner av noen, mens andre ikke kjenner seg igjen i det hele tatt. Egentlig er kanskje akkurat denne reaksjonen ganske naturlig og belysende for den utviklingsfasen hele Den kulturelle skolesekken befinner seg i nå: Det finnes ikke *en* kulturell skolesekk i dag! Det finnes altfor mange ulike oppfatninger om hva DKS er, skal være eller burde være. De føringer som finnes for satsningen i dag, tolkes på veldig mange måter og med et stort antall variasjoner. Vi har rett og slett ikke helt funnet en *fellesforståelse* for satsningen ennå.

Det som nå kreves er derfor noen klare prinsipper og en mer grunnleggende forståelse som vil lede oss alle inn på en mer tydelig sti. Da kan vi bruke vår energi til å virkeliggjøre denne fantastiske satsningen, i stedet for å hele tiden bruke tid, krefter og ressurser på å finne ut om vi overhodet er på rett spor eller har gått oss helt vill!

Rikskonsertene tror at det er på høy tid å virkelig definere skjelettet for hele Den kulturelle skolesekken, og slik unngå at det skapes lokale variasjoner som ikke er forankret i den nasjonale, helhetlige DKS-ryggraden. Alle barn og skoler trenger ikke få det nøyaktig samme tilbudet – men alle må få tilgang til en opplevelsesportefølje som styres av en *kontinuitet*, en *minstekvantitet*, en *tilstrekkelig kvalitet* og en *forsvarlig mangfoldighet*.

Noen uavklarte problemstillinger og uklarheter innenfor DKS

1. Felles forståelse av Den kulturelle skolesekken på det statlige nivået:

Av evalueringsrapporten framgår det at forholdet mellom skole- og kunstsektoren i DKS i beste fall er kreativt og utfyller/komplementerer hverandre, men at det i verste fall er konfliktfylt, utydelig og konkurrerende. Rapporten peker på at denne spenningen brer om seg helt fra toppen og ned; jo større ulikhet det finnes i oppfatning og forståelse av DKS' virkemidler og mål på det statlige styringsnivået, jo sterkere kommer denne utydeligheten til syne på de lavere nivåene, helt ned på skolenivå. Det er derfor av største betydning at de to departementene KD og KKD finner en felles plattform for DKS, både hva gjelder overgripende målsetting (hva er det vi vil med DKS?), føringer (tydelige nasjonale styrings- og retningslinjer i tillegg til hvilke lokale variasjoner, muligheter og friheter som tillates), organisering (struktur og fordeling av økonomi), samt langsiktig forutsigbarhet (hvilken generell politisk status har satsningen, økonomisk forankring og forutsigbarhet, eventuell målsetting om å synliggjøre satsningen både nasjonalt og internasjonalt). Det må gis tydeligere signaler fra sentralt hold, slik at det etableres en fellesforståelse for hva Den kulturelle skolesekken *skal* være. Følgende nivå, hva DKS *kunne være* for barnet i skolen, må i tillegg drøftes kontinuerlig, og de svarene man får må legges til grunn for de framtidige overgripende føringer som gis fra sentralt hold. Slik garanterer man at ordningen ikke sementeres, men utvikles i takt med tiden, og i takt med at den generelle kompetansen både innenfor skole- og kunstsektoren øker.

2. Felles forståelse av Den kulturelle skolesekken på de lavere forvaltningsmessige nivåene:

Man har mange steder i landet strevet med å virkeliggjøre DKS på grunn av for utydelige føringer mellom de ulike forvaltningsmessige leddene. Det er for eksempel viktig at fylkeskommunene får klare signaler fra departementene om hvordan DKS skal realiseres i skolen. Samtidig er det også viktig at det gis rom og fleksibilitet for regionale forskjeller og ambisjoner. Det er også viktig at man ser over og vurderer hvordan ressursbruk og organisering/planlegging av DKS skal gjennomføres og fordeles mellom fylkeskommunene og kommunene. Aller viktigst er det å finne en mal der lokalt eierskap står sterkt, samtidig som det i strukturen finnes en likeverdig garanti for kontinuitet, kvantitet, kvalitet og mangfold for kunstopplevelsene uavhengig kommune. Det er viktig at organiseringen og gjennomføringen av DKS ikke blir ulik fra kommune til kommune avhengig av enten eksistensen eller mangelen på "ildsjeler" eller tilstrekkelige personressurser. Organiseringen av ordningen må kunne sikre at alle barn får et likeverdig tilbud, uansett hjemkommune.

I tillegg må man gjennom tydelige føringer kunne sikre at den grunnleggende forståelsen for Den kulturelle skolesekken er lik både hos fylkeskommunenes kulturavdelinger, og hos fylkesmannens utdanningsavdeling. Også på kommunenivå må tilsvarende forståelse og samarbeid oppnås for å sikre at man innenfor skolens vegger på alvor trekker i samme retning, og sammen skaper en optimal kulturell skolesekk for barnet.

3. Sekretariatet for Den kulturelle skolesekken:

Den kulturelle skolesekken er en omfattende ordning som når ut til og påvirker hverdagen for et stort antall mennesker innenfor forvaltnings-, skole-, kunst- og kultursektoren. I tillegg til klare retningslinjer, trenger ordningen en institusjon eller et organ som har en gjennomgripende funksjon. Sekretariatet burde – og kunne, slik Rikskonsertene ser det, ha mange ulike funksjoner og roller som kunne hjelpe alle de ulike aktørene til å realisere Den kulturelle skolesekken mer effektivt og målrettet. Sekretariatet kan f. eks. inneha informasjonsfunksjoner, utføre kartlegging, samle inn og dokumentere de ”gode eksemplene”, opprette database over produksjoner og over gode ideer og samarbeidsmaler, produsere nyhetsbrev for ordningen, ta initiativ til kompetansehevende tiltak og kurs, ta initiativ til faglige samlinger i samarbeid med andre aktører, initiere til evalueringstiltak, initiere til forskning, initiere til en generell kvalitetsdiskusjon innenfor DKS, opprette nettbaserte verktøy som kan støtte ordningen, utvikle digitale informasjonsskriv til skolene, overbinde avstand mellom ulike kulturinstitusjoner, ta initiativ til forskjellige nye nettverk, initiere utviklingsprosjekter som utvikler ordningen videre, osv. Sekretariatet må inneha en faglig tyngde og en tilstrekkelig kjennskap om både kultur- og kultursektoren. Ikke bare i teorien, men også i praksis. Det er i tillegg viktig at sekretariatet samarbeider tett med det nye ”Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen” i Bodø. Det blir et spørsmål om å forankre fellesforståelsen for hele DKS-ryggraden innenfor begge sektorene, samt å fordele arbeidsoppgavene seg imellom.

ABM-utvikling har vært en naturlig plassering av sekretariatet i en startfase, men det er ikke nødvendigvis den beste løsningen på sikt. Rikskonsertene mener derfor at man snarest, og på fritt grunnlag, bør vurdere den framtidige plasseringen av sekretariatet.

Kan det være logisk å legge sekretariatet til en kulturinstitusjon? Eller ved en høyskole med stor kunnskap og lang erfaring innen samarbeid med det aktive kulturlivet og med skoleverdenen? Sekretariatet bør legges til en instans som har tilstrekkelig skole- og kulturfaglige ressurser, samt kompetanse for å kunne realisere en slik krevende og viktig ressurs- og utviklingssenterfunksjon for hele Den kulturelle skolesekken. Et slikt bindeledd, og aktivt sekretariat både mellom og for aktørene innenfor Den kulturelle skolesekksatsningen trengs sterkt – og snart!

Forslag til forandringer og tiltak for videreutvikling

1. ”Elever som arrangører” – praktisk forankring av DKS-opplevelser på skolen

Rikskonsertene har de siste to årene utviklet et konsept sammen med Musikk i Skolen, der skolen – og fremfor alt elevene - skal få en mulighet til å føle seg mer integrert og delaktige i Den kulturelle skolesekken. Tilsvarende tiltak gjennomføres også i noen av fylkene i egen regi. Kort fortalt består tiltaket av et kurs for et utvalgt antall elever fra hver skole, samt for kulturkontakter, lærere og ledelse på skolen. I tillegg får deltakerne en ”Elever som arrangører”-håndbok, og tilgang til et nettsted på Rikskonsertenens webside der det finnes informasjon om hvordan man best kan tilrettelegge en konsert eller en kunstnerisk opplevelse på den enkelte skole. Gjennom tiltaket ”Elever som arrangører” får elevene større bevissthet om skolens rolle som konsertarrangør, elevene aktiviseres, lærere, kulturkontakter og elever arbeider sammen på en positiv måte, elevene får en direkte kontakt med de profesjonelle utøverne, og blir således et positiv bindeledd mellom utøverne og resten av skolen både før, under og etter selve konserten.

”Elever som arrangører” har vist seg å være meget effektivt og positivt, for utøverne, for skolen som helhet og ikke minst for elevene selv. Rikskonsertene og Musikk i Skolen har som mål å gi alle ungdomsskolene i landet tilbud om kurset i løpet av de nærmeste to år. Dette skjer i samarbeid med hvert enkelt fylke. Tiltaket burde egentlig tilrettelegges for alle skoler i landet, og gjennomføres i samarbeid både med DKS-sekretariatet og ”Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen”..

2. ”Skolen som kulturarena” – å forankre Den kulturelle skolesekken inn i skolens og den enkelte kommunes kulturliv som helhet

Den kulturelle skolesekken er og skal være en opplevelsesbasert satsning der profesjonelle kunstnere møter barna på deres hjemmearena. Den vanlige skolen er imidlertid ikke lenger bare en ”vanlig skole” der man studerer fra kl. 8-16. Skolen har i dag mange funksjoner, og utgjør for barnet en helhetlig lærings- og opplevelsesarena der grensene ikke nødvendigvis er klart opptegnet. Visse skoler har i dag undervisning på kveldstid, mens andre skoler har kulturvirksomhet (f. eks. kulturskoleundervisning, skolekorps, skolekor, etc.) på dagtid, og ikke etter skoletid. Det er innenfor denne virkeligheten Den kulturelle skolesekken skal virke og fungere. Det er derfor viktig at skolens totale kulturelle virksomhet sees som en helhet, og at ikke Den kulturelle

skolesekk-produksjonene behandles som separate begivenheter uten forankring i helheten. Hva om den lokale kulturskolen har kjennskap til at det kommer en strykekvartett til skolen som skal spille et Mozart-program? Kanskje denne konsertopplevelsen på skolen kunne kombineres med aktiviteter eller opplevelser i kulturskolen? Eller hva med en kveldskonsert, der utøverne spiller sammen med lokale aktører? Gjennom å skape en lokal kulturarena på hver skole kunne slike kulturelle begivenheter mellom alle aktørene koordineres, informeres om og tilrettelegges bedre. Både Musikk i Skolen og Norsk kulturskoleråd arbeider allerede med slik tenkning i flere fylker, og det er en fordel om en tilsvarende tilrettelegging og tenkning gjennomføres for kommuner og skoler i hele landet.

I 2007 og 2008 kommer Rikskonsertene i forbindelse med sin nye storsatsning *Hele Norge synger* til å prøve ut noen slike samordningsmaler. Dette innebærer blant annet at skolekonserter (DKS-tiltak) koordineres med andre musikk- og kulturtiltak for å skape en minifestival som engasjerer og aktiviserer hele lokalsamfunnet.

3. Utdanningsinstitusjonene og Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken er allerede i dag den viktigste frilans-arbeidsgiveren innenfor alle kategorier på kunstmarkedet. Den kulturelle skolesekken kommer til å være en av de viktigste arenaene for utøvende kunstnere i vårt land. Disse utøverne må ha og få et profesjonelt forhold til det å utøve kunst for barn og unge. Dette er per i dag ikke et vektlagt studieområde i de fleste høgskoleutdannelsene, men må bli en prioritert oppgave som integreres i hver høgskole som utdanner utøvende kunstnere. Det må derfor stilles krav til utdanningsinstitusjonene om å revidere og utvikle sine studieplaner til å integrere studier i formidlingskompetanse som retter seg til målgruppen barn og unge.

Antallet nye produksjoner som skapes for Den kulturelle skolesekken er stort innenfor alle kunstarter. Kompetansen og kvaliteten på produksjonene er imidlertid slett ikke alltid tilstrekkelig. Behovet for å styrke produksjonskompetansen innenfor feltet er stort. Vi ser derfor at man bør legge til rette for at det oppstartes produsentutdannelse (dvs. utdanning av kunstneriske regissører, personer som tilrettelegger produksjonene kunstnerisk for målgruppen) ved flere høyskoler i landet.

Rikskonsertene har, for å tilgodese behovet på feltet, allerede inngått samarbeid med 13 høyskoler. I samarbeidet inngår bl.a. informasjon for høyskolestudentene om skolekonsertordningen, informasjon om DKS, formidlingskompetanse, samt et fokus på hva som kreves av en skole og av læreren for å tilrettelegge for optimale kulturopplevelser i skolehverdagen.

I tillegg ønsker Rikskonsertene i samarbeid med høyskolene i løpet av 2007 å kartlegge behovet for produsentutdannelse innenfor musikkområdet, samt å oppfordre studenter ved høyskolene til å ta fatt på problemstillinger innenfor Den kulturelle skolesekken og skolekonsertordningen, eksempelvis i sine masteroppgaver.

4. Kulturkontaktenes rolle på skolen må defineres

Kulturkontakten på skolen har en meget viktig rolle. Kulturkontakten er ikke bare en "kontaktperson" som informerer om alle de kulturelle aktiviteter som skjer på skolen. Kulturkontakten må være en informasjonsperson, inspirator, initiativtaker og bindeledd - alt i ett! Utøverne som er på turné innenfor skolekonsertordningen uttrykker alle nøyaktig de samme erfaringene: Der kulturkontakten på skolen (og skolen generelt) er forberedt og positiv til konserten, og der han/hun har forankret konserten på skolen på forhånd, blir konsertopplevelsen noe helt annet for både utøverne og skolen, enn der skolen stiller uforberedt. For at kulturkontaktsarbeidet skal føles meningsfullt må dette arbeidet også ha en tilstrekkelig høy status, og i tillegg premieres, enten gjennom lønn, timeerstatning eller andre tiltak. Også dette tror Rikskonsertene må defineres ovenfra som en forpliktende føring og som en del av "DKS' skjelett". Det verste som kan skje, er at rollen som kulturkontakt i skolen blir en negativ og pålagt "Svarte-Per"-oppgave.

5. Informasjonsflyt til skolen

Det bør raskt opprettes et system for informasjonsspredning til skolene i landet. I dag kan hver institusjon eller produksjonsledd som ønsker det, sende informasjon i for eksempel e-post- eller brevform til skolene. Det blir etter hvert en enorm mengde av informasjon fra de ulike kunstinstitusjonene eller produksjonsleddene som sendes til skolens ulike innbokser eller postkasser. Dette må koordineres (og kunne for eksempel være en konkret oppgave for sekretariatet for Den kulturelle skolesekken). En løsning kunne kanskje være et slags fellesnyhetsbrev som en gang per måned sendes ut til skolene og som redigeres av en ansatt redaktør sentralt?

I tillegg må man avklare hvilken eller hvilke informasjonsplattformer som skal brukes innenfor Den kulturelle skolesekken. I dag bruker en del av fylkene den privateide plattformen KSYS, mens andre har valgt å ikke gjøre

det på grunn av kostnader eller manglende funksjonalitet. Enkelte har derfor skapt sine egne lokalt tilpassede informasjonsplattformer. Dette er en grunnleggende bit av Den kulturelle skolesekken som må på plass og koordineres for at DKS skal fungere som en nasjonal satsning. Det er ønskelig at dette spørsmålet behandles og klargjøres fra sentralt hold.

6. ”Gode eksempler”-bank

Det bør opprettes en bank av ”gode eksempler”, der man både deler med seg av kunstneriske ideer og erfaringer, men også av gode eksempler på samarbeidsmaler over institusjons- og forvaltningsgrenser. Tiltakene kan både legges ut på nett, men også gis ut i papir-/video-/digital form.

7. Forskning må prioriteres

Det er dessverre forbausende lite forskning som har blitt igangsatt i den tiden Den kulturelle skolesekken har eksistert. Altfor lite. Forskning må nå prioriteres, og bli gitt nødvendige ressurser, både hos høyskolene og universitetene, men også hos Norges forskningsråd. Gjennom forskning og kartlegging dokumenteres og undersøkes Den kulturelle skolesekkens betydning og gjennomslagskraft. Samtidig får man fram resultater som har betydning for satsningens faglige utvikling og for de valg som bør tas i framtiden. Det bør settes av penger for dette i statsbudsjettet, og gjennom konkrete føringer legges til rette for at dette området prioriteres.

8. Kvalitetssikring og kontinuerlig evaluering

Hele kvalitetsdiskusjonen innenfor Den kulturelle skolesekken er, som også evalueringen peker på, veldig usynlig. Dette er et av de viktigste områdene som må organiseres sentralt for å sikre at tilfeldighetens lov ikke blir styrende fra et sted til et annet. Det må legges til rette for et slags evaluerings-/kvalitetssikringssystem innenfor hver kunstform som bidrar med kunstneriske produksjoner inn i DKS. Dette forutsetter selvfølgelig også at man tør, og er villig til, å ta diskusjonen om hva god kvalitet er og ikke er.

Innenfor skolekonsertordningen har Rikskonsertene i mange år drevet et evalueringsorgan som vi kaller *Programrådet*. Programrådet vurderer alle nye produksjoner som blir laget (vurderingsskala, A, anbefalt, anbefalt minus – når programmet må bearbeides før det kan føres videre som en del av ordningen, eller IA - ikke anbefalt; holder ikke mål og skal ikke føres videre). Det er ikke sikkert at alle kunstformer skal ha akkurat denne form for kvalitetssikring, men en form for garantiordning må man legge til rette for.

Man må som en del av ”DKS-skjelettet” kreve at det på alle nivåer innenfor Den kulturelle skolesekken legges opp til kontinuerlig evaluering. Det er mange ledd som må kvalitetssikres gjennom evaluering for å garantere at opplevelsen blir optimal for barnet: Programmenes kvalitet og innhold, utøvernes ferdigheter og formidlingskompetanse, skolens evne til å tilrettelegge for kulturelle opplevelser, lærernes vilje og evne til å integrere kunstopplevelsen med de andre fagene, kulturkontaktens arbeid, kunstinstitusjonenes arbeid, turnéleggingens funksjonalitet, informasjonsgangen mellom alle aktørene og forvaltningsleddene, elevenes opplevelser, synliggjøringen og markedsføringen, integreringen av DKS-aktivitetene på den lokale kulturarenaen, høyskolenes beredskap til å gi kompetent utdanning i forhold til DKS’ behov, DKS-sekretariatets aktivitet og kompetanse, osv.

I dag skjer evalueringen innenfor DKS-satsningen på en helt tilfeldig basis. Dette kunne vært langt mer regulert gjennom tydelige forventninger og føringer fra departementene. Nå kan en god produksjon likevel bli en flopp på en skole på grunn av manglende forankring på skolen. En god produksjon kan ende opp i en katastrofe fordi turnéleggingen eller informasjonsarbeidet mot skolen ikke har fungert. Eller en produksjon kan bli alt annet enn fungerende på grunn av at utøverne ikke kan kommunisere med målgruppen. Kontinuerlig evaluering og kvalitetssikring av alle ledd må bli en obligatorisk oppgave for alle aktørene innenfor DKS-satsningen i nær framtid.

9. Kompetanseheving av aktørene innenfor Den kulturelle skolesekken

I likhet med å legge til rette for forskning, kvalitetssikring og evaluering, er det helt nødvendig å legge ned ressurser også på kompetanseheving innenfor Den kulturelle skolesekken. Alle aktører på alle plan trenger dette, men framfor alt de leddene som skal legge til rette for selve kunstopplevelsen; lærerne, ledelsen på skolene, kulturkontaktene, utøverne og de kunstneriske produsentene. Det må settes av separate penger for dette, og det må gjennomføres kompetansehevende tiltak både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Kurs, opplæring og inspirasjonstiltak kan gjennomføres for eksempel i samarbeid med høyskoler, kunstinstitusjoner og andre skole- eller kulturorganisasjoner. Dette må koordineres både nasjonalt (forslagsvis av DKS-sekretariatet og Nasjonalt senter i fellesskap), regionalt og kommunalt.

Rikskonsertene foreslår en årlig kompetansehevende nasjonal samling (med praktiske workshops, forelesninger og demonstrasjoner) på minst fire ulike geografisk plasserte steder i landet i tillegg til regionale kompetansehevende kurs som kan arrangeres i forbindelse med for eksempel kulturtorg eller liknende. Rikskonsertene oppfordrer også kunstorganisasjoner innenfor samme kunstområde til å gå sammen om kompetansehevende kurs og tiltak, samt at ulike organisasjoner fra ulike kunstområder samarbeider om slike tiltak på tvers.

Rikskonsertene arbeider for øyeblikket med en serie tekstmateriell som skal gis ut, og som kan fungere både kompetansehevende og inspirerende for mottakerne (elevene og lærerne), blant annet et "*Bruk konserten*"-materiell og et materiell, der fokuset ligger på "*kunsten å lytte*". I tillegg har Rikskonsertene opprettet kompetansehevende websider for lærere og elever, *Musikklabben* (et tilleggs- og fordypningsmateriale som et komplement til skolekonsertproduksjoner, se www.rikskonsertene.no). Videre samarbeider Rikskonsertene for øyeblikket med flere andre aktører (bl.a. Kulturbyrået Mesén, Musikk i Skolen, Norsk Kulturskoleråd, Drivhuset) om å bygge opp en komposisjonsplattform for elever (og lærere), *Musikkverkstedet*, der elevene blant annet skal få lære seg å skape ulike typer musikk, samtidig som lærerne får tips og hjelp til å legge til rette for komposisjon i klasserommet. Musikkverkstedet er et eksempel på et tiltak der flere aktører går sammen om å skape et viktig kompetansehevende og utviklende verktøy som styrker virksomheten innenfor Den kulturelle skolesekken. Rikskonsertene tror at det er viktig at slike koordinerte og kvalitetsfremmende samarbeidsformer prioriteres og støttes for å oppnå resultater mest mulig raskt og effektivt.

10. Referansegruppen for Den kulturelle skolesekken og Riksforum

Det er viktig at det også i fortsettelsen finnes en *faglig* arbeidsgruppe som kan fungere som bindeledd mellom mottakerne (skolen) og aktørene som produserer kunstprogram inn i DKS og til styringsgruppen og departementene. Denne referansegruppen må få et tydelig mandat fra departementene. Man må legge til rette for at feltet har en mulighet til å kontinuerlig kommunisere inn problemstillinger som gruppen skal behandle, man må sikre at de anmodninger som gruppen kommer med behandles av styringsgruppen, og man må sikre at denne prosessen, og resultatet av den, kommuniseres skikkelig ut tilbake til feltet.

Rikskonsertene foreslår i tillegg at det uoffisielle forumet *Riksforum* (bestående av nasjonale-/riksaktører som arbeider inn mot Den kulturelle skolesekken) får en utvidet rådgivende og kartleggende funksjon inn mot både referansegruppen og styringsgruppen.

11. Lokalt eller globalt perspektiv på innhold?

Det er ikke presisert nøyaktig hva Den kulturelle skolesekken kan eller bør innholde. Dette betyr at de lokale variasjonene blir store. I Stortingsmelding 38 understreker man at både tilbudet til skolene og de samarbeidsprosjekter mellom skole og kultur som gjennomføres må avspeile det kulturelle mangfoldet i Norge. Dette er en stor utfordring som Rikskonsertene og skolekonsertordningen har tatt fatt i, både gjennom å engasjere norske utøvere som har sin bakgrunn i en fremmed musikkmiljø, men også gjennom å importere musikkprogrammer og utøvere fra andre land i verden. En kulturell skolesekk dominert av lokale tilbud vil primært styrke den lokale identifikasjonen. Gjennom media – ikke minst internett – og i mer urbane miljøer kan globale uttrykk stå i kontrast til det lokale. Det er viktig at skolesekken skaper forbindelser mellom det lokale og det globale, slik at eleven kan identifisere seg både lokalt og i verden for øvrig.

Rikskonsertene har en ambisjon om å styrke mangfoldet innenfor skolekonsertordningen ytterligere. For tiden gjennomfører vi en kartlegging og mønstring av hvilke innflyttede eller norskfødte verdensmusikkutøvere som finnes i Norge, og som kan bli aktuelle som utøvende kunstnere innenfor skolekonsertordningen. Å speile "den globale verden" i Norge er viktig for å skape en fellesforståelse for det norske samfunnet vi har i dag. Vi ønsker også å presentere andre kulturer og verdensmusikkformer for barna, slik at grensene mellom verdensdelene kan krympe, og man kan oppnå en større forståelse, nysgjerrighet, respekt og toleranse.

Rikskonsertene anbefaler at det legges noen generelle retningslinjer eller føringer for Den kulturelle skolesekkens innhold innenfor dette området for å sikre at et tilstrekkelig fokus legges på kulturelt mangfold når produksjoner skapes.

12. Elevenes stemme må også bli hørt i Den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken eies ikke av kunstinstitusjonene! Den eies heller ikke av skolene, kulturkontaktene, turnéleggerne, produsentene eller kunstnerne. Den kulturelle skolesekken **bør eies av elevene!** Dette betyr ikke at elevene skal stå alene om å definere kvalitetsbegrepet, innhold eller formidlingsform. Kunsten og skolen må samarbeide om disse definisjonene og valgene. Men det vil slå feil dersom elevene bare blir passive mottakere, uten overhodet ha en mulighet til å bidra med sine synspunkter om Den kulturelle skolesekken og derigjennom

medvirke til dens utforming og utvikling. Følgelig bør elevene integreres i "Den kulturelle skolesekken skjelett", som en aktiv medvirkende part som skal høres og tas med ved planlegging og gjennomføring. Dette kan gjennomføres for eksempel ved å opprette *brukerråd*, der elevene kan være med på å mene noe om og påvirke produksjonsvalg, kvalitet og innhold. Eller det kan gjøres gjennom "Elever som arrangører"-tiltak. Kanskje det blir gjort gjennom elevaktiviteter på skolen som utføres på forhånd, eller etter kulturopplevelsen (med hjelp av forhåndsmateriale), eller kanskje gjennom aktiv medvirkning under selve forestillingen/konserten.

Elevene må gjøres delaktige. Slik får Den kulturelle skolesekken en enda større relevans for det enkelte barnet. Rikskonsertene kartlegger muligheten for å opprette slike brukerråd for skolekonsertordningen i løpet av 2007.

Til slutt:

Diskusjonen omkring dialogisk kontra monologisk kunstformidling gis stor vekt og plass i evalueringsrapporten. Rikskonsertenenes standpunkt i denne sak er: Ja takk, begge deler! De kunstopplevelsene som barna får i skolen gjennom Den kulturelle skolesekken må kunne være enten eller – eller både og. Det må finnes plass for begge tenkningene. Det som man i rapporten definerer som en monologisk opplevelse (enveis kommunikasjon), kan kanskje oppleves som en dialogisk kommunikasjon for det enkelte barnet dersom formidlingsevnen er god hos utøveren. Dessuten behøver ikke alltid "dialogisk produksjon", på tross av prosessarbeid, workshop eller elevaktivitet bety at den enkelte eleven opplever at han eller hun er i en sterkere dialogisk kommunikasjon med kunsten eller kunstneren. Opplevelsen er personbetinget og situasjonsbetinget. Å oppnå at alle i en gymsal får den samme opplevelsen er umulig. Den kulturelle skolesekken må derfor gi rom for forskjellige former for kommunikasjon og uttrykk, for ulike kunstproduksjoner og ulike formidlingsformer. Men det som man *må* kunne definere og kreve uansett produksjonsform, er kunstnerisk kvalitet, formidlingsevne og formidlingslyst, samt forankring og tilrettelegging på skolen – både faglig, praktisk og inspirasjonsmessig.

Den kulturelle skolesekken er et fantastisk og helt enestående tilbud til norske barn. Hver gang Rikskonsertene møter internasjonale kontakter eller samarbeidspartnere får vi dette bekreftet – Den kulturelle skolesekken er en helt unik satsning på verdensbasis, og noe som vi alle kan og skal være svært stolte over, ikke minst politikerne på Stortinget! Den kulturelle skolesekken må imidlertid ses på som en kulturell dimensjon som *kompletterer* skolens øvrige kunst- og kulturaktiviteter og den generelle undervisningen. Satsningen må for eksempel aldri bli en erstatning for de estetiske fagene i skolen. Tvert imot, de estetiske fagene skal støtte opp om Den kulturelle skolesekken.

Den kulturelle skolesekken kan være så mye, og den kan brukes til så mye. Den kan ha en instrumentell funksjon i skolen, inn mot læring og fagplaner, eller den kan ha en sammenbindende funksjon mellom ulike kulturledd på den enkelte skole og kulturarena.

Men vi må også sikre oss at kunstopplevelsen får plass i skolen for sin egen skyld. Fordi kunsten lærer oss ting som ikke nødvendigvis kan måles eller settes ord på, men som likevel er helt essensielle for et menneskes holistiske utvikling. Derfor må vi også innenfor Den kulturelle skolesekken verne om kunstproduksjoner som er rene opplevelser som ikke skal forklares eller bearbeides på alle tenkbare måter. Kunst som kunst, og ikke som pedagogikk. Opplevelse som opplevelse, uten behov for kollektiv tolkning, forklaring og faglig forankring i læreplanen. Det må gis plass for begge typer kunstproduksjoner. Og begge har en sentral funksjon i barnets utvikling mot det å bli et helt menneske.

Med vennlig hilsen

Åse Kleveland
Direktør

Ulrika Bergroth-Plur
Konsertsjef
Konsertavdelingen Barn & Unge